

Stališča Instituta "Jožef Stefan" o 10. okvirnem programu

Institut "Jožef Stefan" je rastoča organizacija za temeljne znanstvene raziskave, pomembna v srednjeevropskem prostoru programa Obzorje Evropa, z več kot 200 financiranimi projekti iz Obzorja 2020. V tem dokumentu se osredotočamo na priporočila za konkretne spremembe, ki naj bodo upoštevana v desetem okvirnem programu.

Namen 10. okvirnega programa

Priporočamo:

- Ponoven poudarek temeljni znanosti, saj je bil do zdaj trend pomikanja okvirnih programov k projektom bliže trgu. Pri slednjih mora industrija prevzeti večji del bremena financiranja.
- S krepitvijo temeljnih znanstvenih zmogljivosti v Evropski uniji bomo omogočili bolj neodvisno prihodnost raziskovalne in inovacijske politike EU.

Proračun

Priporočamo:

- Vsi projekti, ki prejmejo priznanje pečat odličnosti, naj se financirajo iz Evropskega sklada za regionalni razvoj (ESRR) v vseh državah članicah.
- Proračun je treba preusmeriti iz aplikativne k temeljni znanosti za 25 %.
- Zmanjšati je treba razlike med državami članicami ter podvojiti proračun za t. i. widening države, s poudarkom na nujno potrebni novi infrastrukturi.
- Proračun za 10. okvirni program naj bo v večletnem finančnem okviru Evropske unije strogo zamejen, da ga v posameznih letih ne bo mogoče zmanjševati.

Odprtost

Priporočamo:

- Evropske raziskovalce in raziskovalke je treba spodbujati k mednarodnemu sodelovanju zunaj Evropske unije. Finančna nadomestila pridruženih držav članic za sodelovanje v okvirnem programu naj se prenesejo neposredno v proračun 10. okvirnega programa, ki naj se ustrezno poveča.
- Odprtost 10. okvirnega programa naj se vključi v stroške projektov, s čimer se omogočita udeležba in predstavitev rezultatov projektov na uglednih dogodkih po vsem svetu.

Struktura

Priporočamo:

- Podpreti je treba vse raziskovalno-razvojno-inovacijske ukrepe Evropske unije v okviru enega programa, vključno s Programom za digitalno Evropo, Evropskim aktom o čipih itd.
- Nujno so potrebne manjše in krajše subvencije ter več priložnosti za financiranje po načelu »od spodaj navzgor«.
- Potrebno je tudi ustvarjanje razpisov izključno za temeljne znanstvene raziskovalne projekte po načelu »od spodaj navzgor«.
- Kvantno znanost je treba dodati kot novo, ločeno znanstveno področje za ciljno podporo in razvoj.

Odprta znanost

Priporočamo:

- Potrebno je več svobode za posamezno znanstveno področje, da se lahko oceni in določi, kako najbolje podpreti odprto znanost na določenem področju, brez pristopa, ki bi bil za vse enak.
- Odprta znanost naj se s strani mehanizmov financiranja priporoča, ne pa zahteva.

Raziskovalna in tehnološka infrastruktura

Priporočamo:

- 10. okvirni program naj podpira naložbe v enotno raziskovalno infrastrukturo, ki ni del ESFRI, je pa namenjena delitvi na ravni Evropske unije. Enotna raziskovalna infrastruktura lahko podpira evropsko sodelovanje z izmenjavami, gostujočimi mesti, izmenjavo tehnologij in komplementarnimi raziskovalnimi infrastrukturami.

Podpora državam, ki zaostajajo na področju R&I (t. i. widening države)

Priporočamo:

- Potrebna je podpora državam, ki zaostajajo na področju raziskav in inovacij na način, da se ne poudarja širitev sodelovanja (kot je to v obstoječem Obzorju Evropa), temveč krepitev Evropskega raziskovalnega prostora.
- Raziskovalna odličnost v teh državah raste, zato naj postane prioriteta financiranja v 10. okvirnem programu vlaganje v novo raziskovalno infrastrukturo.
- Zmanjšati je treba razlike med državami članicami in podvojiti proračun za širitev (widening).

- Nabor instrumentov naj bo bolj osredotočen in naj zajema podporo mlajšim raziskovalcem in raziskovalkam, kolaborativne raziskave ter ustvarjanje konkurenčnega raziskovalnega okolja. Odpravi naj se zahteva za sodelovanje institucije iz države, ki ni t. i. widening država in do zdaj nastopa v vlogi naprednega partnerja.
- Države članice morajo pripraviti konkretne nacionalne načrte za doseg 3-odstotnega financiranja za raziskovalne namene. Prav tako je treba vzpostaviti letni mehanizem za pregledovanje uspešnosti doseganja 3-odstotnega cilja.

Misije

Priporočamo:

- Misije so zelo koristne, a v proračun 10. okvirnega programa naj bodo vključeni le tisti deli misij, ki so povezani z raziskavami in inovacijami.

Vrednotenje projektov

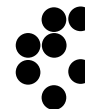
Priporočamo:

- Število meril za ocenjevanje projektov v razpisih je treba zmanjšati na znanstveno odličnost in kratko izjavo o vplivu.
- Vse dodatne zahteve (spol, odprta znanost, vodenje projektov, pravice intelektualne lastnine, uporaba in razširjanje znanja, komunikacija, umetna inteligenca in etika, javna dostopnost, mreženje itd.) naj se odstranijo iz predloga in ocenjevanja, saj so zdaj del dobre prakse. Evropska komisija naj objavi smernice za dobre prakse, ki se jih morajo prejemniki projektov držati. Ocenjevalci projektov niso usposobljeni za ocenjevanje teh področij, zato njihova ocena ni smiselna niti natančna.
- Treba je odstraniti vse upravljalvske formalnosti za majhne in individualne subvencije (na primer gantogram za posamezno osebo v okviru MSCA PF).
- Večji poudarek mora biti na natančnem ocenjevanju in izmenjavi informacij z ocenjevalci predlogov projektov. Prekiniti je treba tipične povratne informacije, kot je »problem ni ustrezno obravnavan«.

Upravljanje projektov

Priporočamo:

- Vsi raziskovalno-inovacijski programi morajo imeti poenotena pravila, ki so v skladu z nacionalnimi pravili, zato da ne predstavljajo dodatnega administrativnega bremena za raziskovalce.
- Projekti, ki prejemajo financiranje iz drugih programov, naj poročajo po enakih pravilih in imajo enaka poročilna obdobja (na primer projekt je delno financiran iz

sredstev EU, delno iz nacionalnih sredstev; poenotena pravila naj veljajo za oba financerja; to velja za Marie Sklodowska Curie Co-fund, Digitalna Evropa).

- Administrativne zahteve naj se poenostavijo in močno zmanjšajo.
- Vse raziskovalne in akademske organizacije morajo biti 100-odstotno financirane. Posredni stroški naj se povečajo s 25 na 35 odstotkov neposrednih stroškov (zaradi višjih stroškov elektrike in drugih energetskih stroškov ter visoke inflacije).
- Stroški dela naj se izračunajo na urni in ne na dnevni osnovi, kot je to v programu Obzorje Evropa. Stroški dela naj se določijo podobno kot štipendije Marie Sklodowska Curie, s čimer bi se izognili znatnim razlikam med državami Evropske unije. Raziskovalci in raziskovalke bi morali biti na podlagi teh vrednosti zaposleni po posebnih pogodbah in temu ustrezno naj bi prejeli tudi plačo.
- Proračun za sprejete projekte naj se ob podpisu pogodbe prilagodi z inflacijo (proračun se poveča z inflacijo), saj je obdobje od prijave do podpisa daljše in se okoliščine v tem času lahko spremenijo.
- Povečati je treba korekcijski faktor za Marie Sklodowska Curie štipendije za delo v Združenih državah Amerike in drugih državah z visokimi stroški, saj trenutna sredstva ne pokrivajo vseh življenjskih stroškov.
- Revizije projektov naj se izvajajo le med trajanjem projekta do prejema končnega plačila za projekt.
- Za projekte s pavšalnimi zneski naj se zahteva poenotenje nacionalnih in EU računovodskih pravil ter metod za poenostavitev računovodstva.